

MEHIKA POR- BUJE MIRU IN ČASA ZA RAZVOJ

Čerkev ima svoje interese v tem, da se uniči ustava iz leta 1917. — Vmešavanje od strani Kolumbovih vitevov v mehiške zadeve je narodnost.

New York, N. Y. (F. P.) — John W. Brown, tajnik Mednarodne federacije delavskih strokovnih društev s sedeštem v Amsterdamu, se je na svojem povratku v Evropo ustavil v tujaknjem mestu. Bil je v Mehiki in se udeležil zborovanja delavcev iz različnih južnih in centralnih ameriških republik. Ob tej priliki je Brown rekel, da Mehika tvori bojišče, na katerem se bójujeta "tango" in "jazz". Mehika ima za sabo tri revolucije, toda dajte Mehiki pet let časa, je rekel Brown, pa bodele videli, da se postavi čvrsto na svoje lastne noge.

"Tango" proti "jazzu" simbolizira slikovit boj med jeklskim komercialnim strojem, izdelanimi produkti in latinako ameriški in domačim umetniškim izražanjem v produktih. Iz Združenih držav prihajajo na trg gumij za zvečenje, pljuvalniki in beli ovratniki, iz Argentine in od Indijancev pa prihajajo produkti, v katerih je izražena domača umetnost.

Tri revolucije skozi katere gre Mehika, so se v Evropi pojavile posamič. Te so klerikalna (reformacija), zemljiščna (ki jo predočuje francoska revolucija) in industrijska revolucija. Brown je proučeval, da se klerikalna in zemljiščna revolucija vršita zdaj v Mehiki in da sta v ospredju. Čerkevno vprašanje je notranje vprašanje za mehiško vlado. Ta revolucija ima opraviti s domačo organizacijo, ki ne spoštuje obstoječih zakonov.

Brown meni, da klerikalci s svojim delom vpregajo vero v politične namene. Brown je bil v Mehiki pred tremi leti po konvenciji Ameriške delavske federacije v Portlandu, Ore. Bilo je ob času, ko je De la Huerta vrnil svoj protirevoluciji. Brown izjavlja, da je dobil dokaz, da je cerkev bila zelo zainteresirana, da je De la Huerta izvršil napad na vlado, ki je brnila ustavo iz leta 1917, nje ne zemljiške in delavske reforme. Brown meni, da je umešavanje od strani Kolumbovih vitevov v mehiške zadeve velika nerodnost.

Program mehiške vlade je centralizacija. Brown se je preprical, da je armada veliko bolj centralizirana, odkar je bil zadnjikrat v Mehiki. Videl je, da se je sistem za umetno namakanje zemljišč razvil v štirih državah, da so bile napravljene pogodbe z evropskimi državami zaradi naseljenikov, da je bila uvedena centralna zemljiščna politika, da se razdele veleposredstva, med peone, zemlja obdeluje z modernimi sredstvi in po modernih metodah, da so se ustanovile poljedelske učilnice, ustanovile zadružne banke in organizacije za produkcijo in razdelitev produktov. Mehika vlada se briga tudi za poduk in izobražbo mehiškega ljudstva. Od leta 1923 ustanovi na leto do tisoč šol. V teh šolah se sedem in dvajset indijanskih plemen uči enega jezika in skupnega delovanja.

Mehika delavska federacija podpira mehiško vlado, da si vlada ni delavska, ampak ta režim podpira delavski program. Tako se je Luis Morones, predsednik te organizacije, izrazil napram Brownu. Mehika delavska federacija bi takoj umaknila svojo podporo vladi, ako bi

Jeklarski trust raz- rezal božično pogačo

Delničarji ameriškega jeklarskega carstva dobe dvesto milijonov dolarjev dividend v novih delnicah. Kapital se poveča 40 odstotkov.

New York. — Ena največjih maslenih pogač, kar so jih zadnja leta rezali v Wall streetu za svoje izvoljene goste, je bila 16. t. m. položena na bogato mizo delničarjev mogočnega jeklarskega trusta. Direktorij United States Steel korporacije je tega dne zaključil, da so bili letošnji profiti tako izredno dobri in masni, da delničarji korporacije lahko dobe izredno mastne dividende.

Nemški dijaki prišli delat v Združene države

Delali bodo dve leti v ameriški industriji, da spoznajo ameriške metode v industriji.

New York, N. Y. (F. P.) — Petnajst dijakov je dospelo v Ameriko, da študirajo ljudi in delajo skozi dve leti v ameriški industriji. Ti dijaki bodo študirali ameriške kapitaliste, delavce, kompijske unije, prave strokovne unije in priganjaški sistem, ki je uveden v ameriških tovarnah. Tako izjavlja Herbert Krippendorff, tajnik Nemškega dijaškega združenja.

"Pet in šestdeset nemških dijakov je pričelo delati v ameriški industriji zadnjih šest mesecev," izjavlja Krippendorff. Naloga newyorške urada je, da preskrbi delo vsem dijakom, ki so poslani sem.

Nemško dijaško združenje pred šestimi leti. Društvo posreduje revnim nemškim dijakom denar in jim preskrbi delo, da lahko študirajo in dovrše svoje študije na univerzah in učilnicah. Dokler ni bila strogo glasila monarhija, so bili nemški dijaki, ki so si sami pomagali, da so dovršili študije, nepoznana reč v Nemčiji. Društvo ima svoje dohodke od prispevkov, ki jih vplačujejo dijaki, in od prostovoljnih darov privatnih oseb, tovarnarjev in prispevkov nemške vlade.

"Organizacija je popolnoma pod kontrolo dijakov", izjavlja Krippendorff. "Bil sem dve leti v tej deželi in delal, na to sem bil eno leto tovarniški upravitelj v Nemčiji, naka me je društvo poslalo sem, da prevzamem vodstvo nad to ustanovo."

Kriza v Berlinu

Socialisti obrnili ost proti Marxovi vladi radi monarhistične propagande v armadi.

Berlin, 17. dec. — V nemški vladi je nastala kriza vlad monarhistične politike v nemški armadi. Socialisti v parlamentu zahtevajo, da vlada odalovi monarhistične častnike in republikanizira armado, ako ne, bodo zahtevali odstop Marxove vlade, ki eksistira po milosti koalicijske. Scheidemann je večerj v parlamentu izjavil, da monarhisti z vednostjo vlade anujejo tajne oborožene skupine po vsej Nemčiji in dobivajo orožje iz inozemstva. Ta izjava je povzročila veliko rabuko v zbornici. Nacionalisti so kričali, da je Scheidemann "izdajalec", in zapustili so zbornico.

Brazilijski dobi zlato valuto. Rio de Janeiro, Brazilija, 17. dec. — Brazilijski dobi zlato denar valute. Izdan bo napram Brownu. Mehika delavska federacija bi takoj umaknila svojo podporo vladi, ako bi

Letošnja božična pogača jeklarskega trusta znaša \$200.000.000. Izplača se v novih delnicah, ki povečajo kapital trusta za 40 odstotkov. Ta pogača dividend ni redna, temveč izredna, specijalna gostija, ki prica, da ima jeklarski trust toliko denarja, da ne ve kam z njim.

S tem korakom se kapital navadnih delnic (common) poveča od \$608.302.500 na \$712.305.578, torej malo manj kot na eno milijardo dolarjev. Poleg omenjenih specijelne, božične pogače bodo delničarji jeklarskega trusta dobili letos 75 milijonov dolarjev rednih dividend.

Optični delavci se obra- čajo za pomoč na unijo

Njih zahteve so 44 ur dela v tednu. — Povikanje mezde. — Delo je izredno nesdravo.

New York, N. Y. — Optični delavci, ki so zastavljali, ker podjetniki niso hoteli priznati unije, apelirajo na druge unije za finančno pomoč, da lahko nadaljujejo s stavko. Zastavljali so dne 15. novembra in v stavki jih je od 300 do 400. Na delo se jih je vrnilo le petdeset v delavnice, ki so podpisale pogodbo z unijo.

Optični delavci so se pripravljali za ta boj skozi deset mesecev. Poiskali za priznanje unije je bil napravljen leta 1902, 1916 in 1919.

Delavci zahtevajo 44 ur dela v tednu, povikanje sedanje mezde, ki povprečno znaša le trideset dolarjev na teden. Delo je nezdravo, ker morajo delavci udarjati prah, ki prihaja od brušenja stekla. Delavcu vzame deset let, da se lahko reče, o njem, da je izučen optični delavec. Delavci so podvrženi zastrupljenju s svincem in v nevarnosti so, da si odbrusijo konce prstov.

Velika trdka, ki prodaja na drobno v Chicago in New Yorku optične izdelke, in je podpisala pogodbo z organizacijo, je Schulte kompanija. Nekatere druge kompanije, ki prodajajo optične izdelke na drobno, so se tudi pogodbile z organizacijo. Trdke, ki prodajajo produkte na debelo, pa še niso sklenile miru z unijo. Te trdke, ki prodajajo produkte na debelo, so obenem tudi mešetarske, ker zalagajo s produkti manjše trdke, ki ne morejo zaposliti izučenega optičnega delavca. American Optical kompanija v Southbridgu, Mass., je največja trdka. Ta kompanija zdaj skuša dobiti kontrolo nad vso industrijo, zato ustanovijo mešetarske trdke, ki bi oddajale produkte manjšim trdkam.

Lokalna organizacija optičnih delavcev postoji v Philadelphiji. Ta organizacija ima le ohlapne zveze s svojo centralo. Centralna organizacija optičnih delavcev upa, da ustanovi večje številno podružnico in se na to privlači ameriški delavski federacija. Iran Cohen je predsednik organizacije v New Yorku. H. C. Schaefer pa finančni tajnik.

ELEKTRICARJI V BOSTONU SO IZVOJEVALI BOJ

Državna komisija za javne potrebe odločila je odločiti proti telefonski kompaniji. — Ta odlok ostane pravomočen, ako ne bo kompanija apelirala na sodišča in sodišča ne odločijo drugače.

Boston, Mass. — Bostonška lokalna organizacija šteje 103 elektricarjev in je v prvi praksi s New England Telephone & Telegraph kompanijo glede instalacije telefonskih žic v novih poslopih izvajala zmago. Na izgubi so elektricarji, ki so organizirani v kompaniji uniji, ako telefonska kompanija ne apelira na sodišča in sodišča ne odločijo drugače, kot je odločila državna komisija za javne potrebe.

Gre se za instalacijo telefonskih žic v hotelu Statler Inc. Komisija je odločila, da mora kompanija združiti telefonske žice s svojimi, ako so bile žice pravilno instalirane in če se zahteva spojitve žic.

Bostonški stavbinški delavci so podpirali elektricarje. Zagrožili so, da val odloče orodje na Statlerjevem hotelu, ako dela ne izvrše organizirani telefonski delavci. Elektricarji so imeli s stavbinškim pogodbom, da instalirajo žice na poslopih in jih potegnajo skozi zid, da jih lahko kompanija spoji s svojimi. Ko so bile žice instalirane, jih telefonska kompanija ni hotela spojit s svojimi. Hotelarska uprava je pa se prišla oddati sode in pisarne v najem.

Lepa beseda ni ničesar izdala pri telefonski kompaniji in tako se je morala hotelarska uprava obrniti na komisijo za javne potrebe.

1. Telefonska kompanija se je izgovarjala, da bi bilo v protislovju z njeno prakso in navado, ako bi ona spojila žice, ki jih niso instalirali in akosi zid potegnili njene uslužbenec. 2. Statlerjeva kompanija je prelomila pogodbo z telefonsko kompanijo. 3. Ako bi stavbinški delavci odločili orodje, bi bila to nelegalna stavka. 4. Da se je hotelarska uprava zaročniksko dogovorila z unijami, da prejmejo kontrakt, ker se ni proti njim bojevala s sodnijskimi prepovedmi.

Ko je komisija za javne potrebe podala svoj odlok proti telefonski kompaniji, je izjavila, da je telefonska kompanija družba za javne potrebe in da mora izvršiti delo, če je prav aplikant prelomil pogodbo. Komisija je vzpostavila vprašanje, ako sploh spada v pogodbo, da bo kompanija izvršila delo s svojimi ljudmi.

Odlok je zelo važen ne samo za stavbinske delavce v Bostonu, ampak za stavbinske delavce križem Združenih držav. Telefonske kompanije imajo povsod v navadi, da delo izvrše sji delavci. To ni navada samo New England Telephone & Telegraph kompanije.

Bostonški delavci so bojevali preizkuševalno bitko za unijake delavce, da imajo tudi oni pravico instalirati telefonske žice na novih poslopih.

Dozda so si to pravico lastile izključno telefonske kompanije. Led je zdaj prebit za unijake delavce bo lažje nastopiti proti onim telefonskim kompanijam, ki so sovražne organiziranemu delavstvu in organizirajo delavce v svojih kompanijskih unijah.

Zbornica odobrila aprocipiacijo. Washington, D. C. — Nijta zbornica je odobrila aprocipiacijo \$250.109.000 državnemu departamentu zunanjih zadev.

Mussolini navaden bluffar, pravi Turati

Ubežni stari socialistični vodja je izjavil v Parizu, da vojna bi rešila Italijo fašizma. Italija je danes ena sama velika ječa. Ako bi imeli Italijani le 24 ur prave volilne svobode, bi glasovali z 90 odstotki večine proti Mussoliniju.

Pariz, 17. dec. — "Italija je postala ena sama velika ječa" Tako je izjavil večerj Filippo Turati, vodja socialistične stranke v Italiji, v razgovoru s ameriški poročevalci. Turati, 72-letni starček s patrijarhalno belo brado, izgledajoč bolj kot arhitekt in filozof kakor politik, je pribežal pred nekaj dnevi v Pariz iz Italije, da uide gotovemu umoru v rokah podivjanih fašistov. Z njim vred je pobegnil Nenni, urednik bivšega socialističnega dnevnika "Avanti" v Milanu, in pet drugih vodilnih socialistov. Imeli so mučno pot. Ušli so v motornem čolnu na otok Korziko in bili so parkrat v nevarnosti, da jih ujamejo fašistovski morské straže in ustrelje na mestu. S Korzike, kjer so jih Francozi gostoljubno sprejeli, so odpotovali v Pariz.

"Italija je ječa," je nadaljeval Turati. "Drugače izraza nimam za sedanjo situacijo v Italiji. Takega tiranstva še ni videla zgodovina. Nihče ne sme izreči ene same besede, niti narediti ene same geste brez dovoljenja policije. Pred vratmi moče hiše so stali detektivni noči in dan. Kadar sem šel iz hiše, so sledili vsakemu mojemu koraku. Vsako moje pismo je bilo odprto in prečitano. Pisati nisem mogel prijateljem, ne da bi se bil izpostavil nevarnosti aretacije. Naka politična opozicija je popolnoma potlačena in tudi materialno življenje je nemogoče za vsakogar, ki ima še kolikolič svojega ponosa in se ne poda fašistom.

"Voditelji socialistov in celo liberalcev so drug za drugim aretirani in poslani v izgnanstvo; pošiljajo jih na male otoke pri Siciliji, kjer jih pomešajo med kamjence, tatove in morlice. Vsi otroci so prisiljeni vstopiti v fašistovsko organizacijo; deca, ki neče dati rimskega pozdrava, je izključena iz šole in fašistovska banda takoj obide starše.

"Ni čuda, da Amerikanci živijo pod vtisom, da je vsa Italija sedanjena za Mussolinijem. Tiran je tako sistematično zatiral vsako kritiko, da se danes nihče ne upa niti misliti drugače kot on. Kdor hoče eksistirati v Italiji, mora se klanjati fašizmu. Ako nimaš fašistovskega znaka na suknji, ne dobiš dela, in če nimaš dela, nimaš kaj jesti. Iz tega razloga je danes v Italiji na stotine oseb, ki se klanjajo Mussoliniju, in fašizmu samo zato, da imajo mir in življenje.

Jugoslovanska vladna kriza še traja

Uzunović ne more sestaviti nove vlade. Preveč je notranjih spletkarij.

Belgrad, Jugoslavija, 17. dec. — Nikola Uzunović ne more organizirati nove vlade. Preveč je razprtij v njegovi lastni stranki. Upati je bilo, da bo vlada sestavljena še ta teden, naka bo takoj objavljena deklaracija nove zunanje politike.

Javno mnenje v Jugoslaviji je še vedno razburkano radi italijansko-albanske pogodbe, ki se smatra, da ogroža varnost Jugoslavije. Velika jeza je med nacionalisti, ker jim vlada ne pušči protestirati. Vse nacionalistične demonstracije so bile preprečene in vlada je tudi prepovedala protestni shod, ki ga je sklicala Narodna obrana.

Nacionalisti zahtevajo, da mora Jugoslavija čuvati neodvisnost Albanije, ne pa Italije.

ŠTIRJE KANDI- DATI ZA ŽUPA- NA V CHICAGO

Frakcije se bodo precej obmetale s batom, preden bodo primarne volitve.

Chicago, Ill. — V tem mestu so se pojavile štiri frakcije v republikanski stranki in vsaka ima svojega županskega kandidata, ki stopi pred volitve v mesecu februarju. Za župansko čast se potegujejo William Hale Thompson, bivši čikaški župan, dr. John Dill Robertson, Edward R. Litsinger in Arthur M. Millard.

Agitacija se bo vršila kot običajno. Frakcije se bodo med seboj obdelavale s batom in ljudstvo bo izvedelo stvari, za katere bi nikdar ne zaznalo, ako bi ne bilo štirih kandidatov v eni stranki. Očitki še prihajajo, in kdor tega ne verjame, naj pogleda v velike dnevnike, ki prikažejo take stvari. Veliki dnevniki pa imajo tudi svoje kandidate, s katerimi simpatizirajo in katerih ne marajo. Medtem, ko d enem naštejejo vse napake in smote, kujejo drugega v nebesa; tako nastaja politična kaša, ki zelo neprijetno diši.

Za delavce je vseeno, kdo kandidira za župana na programu stranke, ki je sovražna delavstvu in vsaki izpremembi gospodarskega sistema v prid delavstvu. Ampak dobro je, da si delavci ogledajo ta kava v starih političnih strankah za politične službe malo bližje, da vidijo in spoznajo, da nimajo kaj pričakovati od starih političnih strank.

Jugoslovanska vladna kriza še traja

Zvezni tožitelji menda savičijo ostale obtožnice, ko je porota oprostila Falla in Dohenyja.

Washington, D. C. — Kriminalno postopanje pred zveznim distriktnim sodiščem v Washingtonu proti glavnim osumenim v petrolejskem skandalu bo najbrž ustavljeno valed justičnega filaksa prvega procesa. Tožitelji so doživeli hud poraz pred sodiščem v četrtki, ko je porota oprostila Alberta B. Falla, bivšega tajnika notranjih zadev in Edwarda L. Dohenyja, oljnega magnata. Obtožena sta bila, da sta hotela oslepariti zvezno vlado z najemom mornarične petrolejske rezerve v Kaliforniji leta 1921. Druga obtožnica proti Fallu se glasi, da se je dal podkupiti od drugega oljnega magnata Harry F. Sinclairja, kateremu je oddal v najem petrolejsko rezervo Teapot Dome v Wyomingu.

Zvezni tožitelji pa so valed poloma prve obtožnice na zelo slabih nogah in najbrž ne bodo klicali Falla na drugo obravnavo.

Porotniki so se dali prepricati — ako ni bilo še kaj drugega! — od Fallovi in Dohenyjevih gladi namazanah advokatov, da sta obtožena velika patrijota in ne sleparja, in podlegli so sentimentalnemu apelu za božično darilo v obliki oprostitve "uboga starca," ki je žrtvil velikega nesporazumljenja!

Nova revolucija na Portugalskem?

Lisbona, 17. dec. — Vlada je spoci naznanila, da se je v junem delu portugalske republike pojavilo vojaško uporno gibanje, valed česar je vlada poslala vojaške čete, da hitro potlačijo vstajo. Obenem je bil razglašen generalni štrajk na državnih železnikah.

Poslušite se kampanje na nove slane in pridobite si hpa nagrad!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cileo \$3.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri mesece, in za tuzemstvo \$5.00.
Naslov na vas, kar ima stik s "Prosveto"
"PROSVETA"
2457-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago: \$3.50, and foreign countries \$5.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepaju n. pr. (Nov. 30, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

"POGUBLJEN BOŠ," CE SI ČLAN SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE!

Trda gre klerikalcem, njih zvezda tone, kajti poprijeli so sredstvo za agitacijo proti Slovenski narodni podporni jednoti, ki je toliko vredno kot bilka, za katero se lovi potapljaljoči človek. Sredstvo samonasebi je protizakonito, kar pokazuje, da mora zelo žalostno izgledati v njih taboru, da so segli po njem.

"Pogubljen boš, v pekel prideš, smrtni greh si izvršil, ki se ne more odpustiti, ker si član Slovenske narodne podporne jednote in čitaš "Prosveto," so besede, s katerimi strašijo klerikalci člane in članice Slovenske narodne podporne jednote.

Najbolj obdelujejo članice, posebno, ako so matere. Groze jim z večnim pogubljenjem, ako bodo vpisale svoje otroke v Slovensko narodno podporno jednoto.

Zdrava človeška pamet nam pove, da imajo klerikalci ravno toliko moči, komu grehe odpustiti ali ga poslati po njegovi smrti v pekel ali nebеса, kakor kateri drugi človek, ki hodi na polju za plugom ali pa dela v tovarni s kladivom in nima na glavi izrezane tonzore. Na vsem svetu ni človeka, ki ima moč odpustiti grehe ali pa ljudi pošiljati po njih smrti v nebеса ali v pekel.

Krasti, ropati, ubijati, goljufati, slepariti itd. je greh, pravijo klerikalci in mi imamo moč, da ti te grehe odpustimo. Kdor izvrši kakšnega teh grehov in pride oblaščem v pest, se kaj hitro prepriča, da mu odveza ni prav nič pomagala in da je zločin ostal kljub odvezi zločin, ki se kaznuje po obstoječih postavah.

Ce človek stori krivico svojemu bližnjiku, jo ne poravnava nobena odveza. Kdor stori krivico svojemu bližnjiku, je treba, da jo sam poravnava, da krivica ne bo več krivica!

Za pošteno življenje ne potrebuje človek nobene odveze, še manj jo pa potrebuje pošten človek. Pošteno življenje šteje pred zakonom in pred bogom za one, ki verujejo vanj. Živi pošteno, živi po zakonih, uživaj sadove svojega dela, ne delaj krivice svojemu bližnjiku, ne stezaj svojih rok po sadovih dela drugih, uravnaj svoje življenje z zakoni narave, so nauki, ki jih oznanjuje moderni človek, ki je spoznal resnico, da nima noben človek moči, da bi drugemu človeku odpustil grehe, ali po smrti celo odpiral vrata v nebеса ali pekel.

Kadar se bo človeška družba ravnala po teh naukih, bo raj na svetu. Takrat ne bo na svetu tatov, goljufov, morilcev, trotoev in izkoriščevalcev, ki žive o sadovih dela drugih. Greh—zločin ima svoj izvor v današnjih gospodarskih razmerah, ne pa v človeku. Gospodarske razmere so krive, da imamo še danes toliko vrst grešnikov.

Zagovorniki današnjega sistema blagovne produkcije in distribucije, in sicer najbolj trdovratni, trmoglavi in zagrizeni so klerikalci, ki skušajo zagrniti resnico.

Klerikalci se trudijo, da ljudstvo, ki ni imelo prilike hoditi po dvanajst let v šolo, verjame najbolj bedaste in gorostasne reči, ki so v protislovju z zdravim človeško pametjo. Zavedajo se, če ljudstvo čita dobre časnike, knjige in posluša govornike, ki ga uče spoznavati resnico, da ne bodo mogli več dolgo časa strašiti nobenega človeka s peklom ali nebesi ali mu pa pripovedovati, da imajo moč odpustiti ali zadržati grehe.

Pred petdesetimi leti je bilo še malo ljudi na svetu, ki so spoznali resnico. Ljudski sinovi in hčere so morali delati že v najnežnejši mladosti, da so pomagali k prehranitvi družine. Ali danes je takih ljudi na milijone in milijone, ki so spoznali luč resnice, kajti države po svetu so uvedle javen šolski poduk o elementarnih predmetih. To se ni izvršilo čez noč, ampak šele v teku let. Ako bi bil ta obvezni šolski poduk uveden po vsem svetu in pred sto petdesetimi ali več leti, tedaj bi bilo danes le še peščica ljudi na svetu, ki bi verjela, da imajo gotovi ljudje moč odpustiti grehe in pošiljati ljudi po njih smrti v pekel ali nebеса.

Ljudje, ki so prejeli prvi elementarni poduk v javnih šolah, so čitali dobre knjige in časnike in tako prišli na podlagi razmišljanja o tem, kar so čitali v teh knjigah in časnikih do spoznanja, da nima noben človek na svetu

izven naravnih moči, t. j. odpustiti grehe ali pa ljudem po njih smrti pomagati v nebеса ali pekel.

Slovenska narodna podpora jednota poleg drugega dobrega dela uči slovensko ljudstvo spoznavati resnico, in za to jo slovenski klerikalci črtijo in sovražijo, posebno pa njeno glasilo "Prosveto," ki propagira njena načela in cilje.

SLIKE IZ NARODNE

Glas večinskega člena.

Detroit, Mich. — Naročnik Prosvete sem, odkar je dnevnik, in vedno čitam vsaki dan. Nikdar nisem toliko gladek, ko pridem z dela, da bi po jedi segel poprej kot po Prosveti, ako je na mizi.

Član jednote sem od 1911, to je 15 let. Zavarovan sem precej visoko, torej moram tudi veliko plačevati. Nisem pa še centu podpore vlekli. Tudi vas moja družina je v S. N. P. J. namreč žena in štirje otroci (dva že v članskem oddelku).

Pri več slovenskih društvih sem že zapazil, da imajo Prosveto samo za to, ker so člani. Čitajo je ne. Tukaj v Detroitu je toliko čita, da kadar človek gre po hodniku, lahko čita časopis. Dogodi se, da ponoči malo burja nastane, pa so durj prodajalci zjutraj skoro čisto zametane s časopisi in listjem. Ali v teh časopisih se ne najde toliko novic kakor v Prosveti. Kateri rojak čita Prosveto pasljivo še več let, se je že veliko naučil, kaj je svet, kako ruje kapitalizem proti delavstvu. Poročati hočem malo, kako so tukajšnje razmere v tovarnah. Razmere so dokaj slabe. Ford odslavlja delavce, kakor je že večkrat bilo poročano v Prosveti.

Pa tudi po drugih tovarnah odslavljajo delavce za božič. Flače režejo zmerom bolj. Delavci so pa kar tiho, samo da imajo delo. Ako pa dobe "lay off", potem ostanejo brez posla, ker delo se sedaj ne dobi. Ako nisi udan in poslušen bosu in ako govoriš pri delu, da nisi zadovoljen s plačo in garancijem, ti ni dovoljeno še drobtinice pobirati, ki padajo od kapitalistične mize.

Bil sem premogar v državi Illinois 19 let in v premogarski organizaciji ves čas. Eno tretjino časa brez posla. Hotel sem si položaj izboljšati v avtomobilskih tovarnah, pa sem alabo naletel. Da bi se organizirali, bilo bi nam veliko pomagano pri plači in razmerah, tako da kdor bi bil odstavljen, bi vedel, zakaj je odstavljen.

Ker je odprta delavnica, pa delajo z nami, kakor se njim poljubi. Pomladi in poleti so delavke razmere in plače tukaj precej boljše, to pa zato, ker se sunanje delo odpre in delavci gredo na farne delat. Sedaj pozimi so tukaj od vseh krajev dežele. Prišel sem v pogovor s farmarjem v tovarni. Povedal mi je, da ima 400 akrov farne in precejšnjo družino, pa je prišel čez zimo sem v tovarno delat. Na tisoče jih je takih tukaj pozimi. Oni nam drugim pozimi kruh jedo.

Vreme je tukaj spremenljivo. Dobili smo zadnji teden devet palev snega, 10., 11. in 12. dec. je pa skoro vse akopel; 13. ponoči je zopet pričela zima, da je vse trdo. Drugega je lepo jasno in solčno.

Kadar se bodo delavke razmere zboljšale, bom že počel v Prosveti. Pozdravljam vse čitatelje Prosvete. — Chas. Kaitner.

O društvenih razmerah.

Verona, Pa. — Čeprav zvesto zasledujem Prosveto, nisem še dolgo zagledala dopisa iz Verone in Oakmonta. Tukajšnje tovarne delajo še precej dobro. Tovarna Verona Steel Casting Company je bila odslavila delavce za tri mesece leta 1925 in letos, tako da je bilo težko delo dobiti še za 40c na uro. Tako kateri imamo velike familije, se težko pošteno preživimo.

Akoprav sta ti dve mesti skupaj. Verona in Oakmont imata vsaka svoje društvo S. N. P. J. Verona ima št. 216, Oakmont št. 394. Večinoma tisti, ki so iz Verone ustanovili št. 394, so se nazaj pristopili k šte. 216. Kakor je povsod kaj nesloge pri društvih, je tudi pri teh.

Od tukajšnje št. 216 so dobili nekaka vprašanja iz gl. urada zlaradi bolniških nakaznic. Član št. 216 so grdo napadli št. 394, da so oni pisali na glavni urad. Jas mislim, da se pošteno podpora nakaznic, ni treba imeti na sumu nikogar, kakor tudi ni prav članom groziti, če hočemo biti bratske organizirani. Jas mislim, da gotovi člani ne gledajo v bodoče za precevit nakeš. N. P. J., nego da bi dobili podporo njih prijatelji, bratje in kumi. Mislim pa ne, da smo vajamiki. Delajmo bratsko, pa ne bo suma na nikogar. Član, ki je na seji in ne more pričakati, da se seja dovoli, nego teče okoli po hišah in kriyo raznaša društvu stvar, naj kupa večerjo doma, pa bo manj jese in razpore. Od št. 216 se je bil br. Mihael Abram dobro napil in drugi ga je vodil na dom njegove sestre. Srečal ob 11. pa je padel po stopnicah na zaprti vrata in si tako glavo razbil, da je odmah moral v bolnico. Član št. 216 zdaj doživlja, da je to pisal Frank Dovgan, ki ga si videl niti treznega niti pijanega, ker je delal vsaki dan in tudi oni večer do 8. ure. Samo je šel drugi dan, kako se je dotle član poškodoval, ker so vsi govorili.

Členjeni bratje in sestre, pogledajte malo, kako se nesreče dogajajo, ko siromaki niso krivi, pa jim S. N. P. J. gre na pomoč s podporo in odškodnino. Zakaj ne bi bili njeni zvesti člani. Videla sem člana na svoje oči večkrat, ko je bil na bolniški listi in je okoli otroka prenašal, poleg tega pa kupil svečeni robe in hodil od hiše do hiše prodajati. Tega ne smemo delati, pa naj bo član bolan na kakor nikoli bolezn. Jednoto tvorimo val brati in sestre, zato moramo tako delati, da se ne godi krivica nikomur. Kadar so nakladi, pa rečajo, kam denemo denar na glavnem uradu. Je Chicago ne morejo v Pennsylvania videti razmer. Delajmo več pravilno in pošteno, pa ne bomo niti tolike naklade. Varnost se tu diti strupa "munja", ker jednota mora plačati, ko se jih došti pijanosti poškoduje in dobi rane v tepezu. Jednota plača to vas, trpimo mi. Delajmo pravilno in složno, pa bo manj sitnosti in prepira.

Pozdrav vsem zaveznim bratom in sestram. — Zorka Dovgan, članica društva št. 394.

Darovi za poplavljenca.

Pittsburški odbor za pomoč poplavljenecem v Sloveniji je na kopal tretjo pošiljavo Redčemu križu v Ljubljani z naročilom, da se denar razdeli med najbolj siromašno ljudstvo. Darovali so sledeči:

Po \$10: John Balkovec in društvo "Slovan" št. 126 S. S. P. Z. Po \$6: Rev. Josip Skur. Po \$5: Klobuchar & Rogina in Paul Klun. Po \$3: Angela Kočvar. Po \$2: John Zbanič, Nick Jaketič, Frank Dolnar, John Dolenc, Frank Petrovich, Jernaj Janša, Frank Pavlovce. Po \$501 Jakob Ahlin. Po \$1: Mike Spahar, John Fabec, George Baraga, Frank Sterle, Joseph Fortuna, Jakob Sifler, John Subic, Louis Stark, Anton Pire, Martin Mirt, Frank Sedaj, Joseph Matek, Math Basel, Joseph Stanovnik, Katarina Sturm, Anton Skopec, Andy Sitint, Frank Sokup, Louis Mirt, Frank Dolenc, Frank Urtnak, John Debelak, Peter Stanovnik, Andrej Hodnik, Teodor Močnik, Ignac Perne, Martin Strehar, Jakob Likar, Blaz Likar, John Copk, Jakob Zadel, Josip Pivk, Peter Košmač, Luka Podobnik, Filip Stavar, John Jurgel, Anton Barilar in J. Sifler. Po \$50c: Jakob Godec, Frank Godec, Matija Goris, John Koplenk, Matija Gmet, Anton Soliar, Anton Vintar, Vincent Mirt, Frank Udovick, Valentin Rudolf, John Grobia, Martin Podnšek, Frank Lekš, Ignac Flore, Gre-

gor Pivk, Frank Bolnar, John Stavar, Anton Bole, Ciril Beber, Matevi Filipič, Anton Lovrin, Josip Horvat, mra. Sigon in re-imchovani. Po \$5: John Gasparič, John Janč, Anton Janša, John Krakar, Joseph Udovick, Frank Knafek ml., John Zlatnik.

Dobitok pri igri "Zabijan in zopet najden", katero je privedlo v gornji namen slovensko pevsko društvo "Prelesan" v Slovenskem domu dne 18. decembra, je znašal \$43, torej znaša poplavljenec skupaj \$149.25.

V nadaljnjem, ostroga v drugem izkazu je bila napravljena pomoč v tem, da se je rojak Frank Ališu kreditiralo tri dolarje mesečno dveh. Pravilno bi se moralo glasiti: Frank Ališ, dva dolarja, in Frank Straus, katerega ime je bilo pomotoma izpuščeno, en dolar.

S tem nakazilom znaša skupni prihodek te nasebine in kar so darovali rojaki na Willoeku in v Broughtonu, \$338.70.

Na tem mestu se v imenu naših revežev v starem kraju najkrajše zahvaljujemo vsem darovalcem. Priprtemi naj bodo vsi, da jim bodo njih bratje v stari domovini iz arca hvalisti za to veličastno darilo in da ne bodo pozabili njih plemenitega čina. Zahvaljujemo se obengim tudi pevskemu društvu "Prelesan", ki je bilo tako prijazno, da je brezplačno privedlo gori imenovano igro, in pa Slovenskemu domu, ki nam je dal prostor brezplačno na razpolago. Hvala tudi nabiralcem za njih postrvovalnost; le tako naprej, z isto vneho in s istim duhom, dokler ne dosežemo vseh, katero smo si določili, da nabereimo v tukajšnji okolici.

Pittsburški odbor za pomoč poplavljenecem v Sloveniji: Martin Zbanič, predsednik, Frank Olsak, tajnik, Frank Erien, blagajnik.

All moramo kontrolirati spol?

Pisa: H. Muzo Fox.

(KONEC)

Druga, velika starejša teorija je bila, da ima ženska dve vrsti jajčkov: eno vrsto za moški in drugo za ženski spol. Hippokrat je v 4. stoletju pred Kristom trdil, da iz jajčkov na desni strani pridejo moški in iz jajčkov na levi strani ženske. To teorijo so skušali oživiti celo nekateri moderatni zdravniki, pa se ne osemnili. Eksperimenti na živalih so jih pobili. Ko so samici podgane odvzeli en jajčnik, je še vedno legla mladiče obeh spolov.

Kako se spol determinira.

Pustimo na stran vse stare ideje in pogledimo, kaj je dognala moderna veda. Danes lahko s gotovostjo rečemo, kako in kje se spol začne. Fundamentano odkritje je sledeče:

Spol ni določen v ženskem jajčku, temveč v moških semenčih ali spermatozoidih. Jajčki so vsi enaki, glivica pa se sploh ne razvija. Če imenujemo vse jajčka X, imamo glivice X in druge Y. Dalje vemo, da glivice Y proizvajajo same moške in glivice X same ženske. Kadar glivica Y fertilizira jajček, se rodi moški otrok, kadar pa glivica X oplodi jajček, je otrok dekle. Določitev spola torej izvira od očeta.

Mikroskopska študija je pokazala, da semenske glivice niso vse enake. Najbolje je razložiti dva vrsta glivic: X in Y. Mladina obeh vrst je enaka. Oba vrsta glivic pa nista pomešani posamezno, temveč skupaj. To pojasnjuje, zakaj so identični dvojčki vselej enega spola. Ne posamezniki, temveč skupine X in Y nasokčijo jajček.

Is tega sledi, da moški ali ženski spol je določen v trenutku, ko se glivica Y ali X spoji z jajčkom.

Vprašanje nastane, kaj se ne rodi enako število obeh spolov, ko pa je, kot rečeno, producirana enaka množina moških in ženskih semenčih ali glivic in glivice obeh skupin imajo enako priložnost za fertiliziranje jajčka. Kako pride do tega, da je v gotovih deželah več moških, v drugih pa več žensk?

Realizacija v mortaliteti je en varok. Statistika pokazuje, da je umrljivost v prvem letu starosti zelo visoka, tako visoka kot po 65. letu. Dalje vemo, da v prvem letu umre več dečkov kakor deklic, kasneje pa, zlasti v 14. in 15. letu, umre več deklic. Doba dozorosti je takoj za deklice kot za dečke. Pozneje pa zopet umre več moških kot žensk vsako leto. Na Angliškem je na vsakih 100 fantov, ki so stari 20 let, 100 deklet iste starosti. To je žensvena starost. V vsaki starosti je 65 moč na vsakih 100 žen.

Možje torej povprečno umrejo enajst let prej ženske. Tudi ob rojstvu se razlikuje število spolov. Na primer v Angliji se rodi več dečkov kot deklic; na vsakih 100 deklic se rodi 105 dečkov. Človek bi mislil, da tu varok tiči v predrojni umrljivosti deklic. Na ta ali oni način je več spolov na ženski kakor na moški strani. A ravno narobe je res. Pred rojstvom umre več moških kot žensk.

Is tega zopet sledi, da semenske glivice Y fertilizirajo več jajčkov kot glivice X. Ali so moške glivice močnejše, sposobnejše? Mogoče. Morda plevaj hitreje, ali morda sive dalj časa, ako ni jajčka takoj na razpolago. Vzrok je mogoče tudi v fizičnem stanju očeta. To je deloma potrjeno eksperimenti. Pač je bila križana s dvema psoma zaporedoma. Prvi pas je bil iste pasme kot drugi, drugi je pa bil tuje pasme; tako je pasica dobila mešanico sperme. Ščena so bila vsa tuje pasme. To dokazuje, da so bile glivice drugega psa močnejše v konkurenca z onimi od psa iste vrste. Izvržen je bil tudi sledeči eksperiment: jajči samci so dobili akori več dni dozo alkohola, naker so jih križali z zajkami, ki niso bile zastrupljene s alkoholom. Mladici so bili vsi akvarjeni, ampak samice bolj kot samci. To pomeni, da alkohol škodi semenčnim glivicam, torej glivicam X bolj kot glivicam Y. Iz tega lahko sklepamo, da glivice obojega spola so proizvajane v enakih množinah, vendar pa so ženske glivice bolj povzročne raznim škodljivim vplivom kot moške, in rezultat je, da so moške glivice močnejše za oploditev. Zato se rodi več sinov.

Kontrola spola.

Na svetu se rodi več dečkov kakor deklic, kljub temu je razmerje med spoloma približno enako. V Evropi in Severni Ameriki je razmerje med dečki in deklicami vedno 104 in 100. O šilih pravilo, da imajo nenavadno visok prebitok dečkov, ampak to ni dokazano. Zamorci imajo narobe prebitok deklic.

Videli smo torej na dva načina, kako se izpreminja razmerje spolov. Prvič odločuje ena ali druga skupina semenčih glivic (Y ali X) pri oploditvi jajčka in drugič odločuje večja umrljivost pri enem kot pri drugem spolu pred rojstvom. Niso nam pa še znane okoliščine, ki vplivajo bolj na prvi ali drugi način. Diferenca je v gotovih slojih ljudi. Eksperiment v Londonu je pokazal, da je v bogatih družinah več dečkov kot v revnih. Med nezakonskimi otroci v različnih deželah je mato dečkov. To mogoče izvira iz podhranjenosti mater - deklet. Starost očeta in matere tudi vpliva. Starejše matere imajo več hčera kot mlajše. Dolgo časa je že znano, da se med vojno in takoj po vojni zelo poraja razmerje dečkov napram deklicam. Statistika v Angliji in Nemčiji je to potrdila v teku svetovne vojne. Za pojasnitev tega ni še nobene teorije.

Ker torej danes vemo, kako in kjer se določi spol, smo storili velik korak k poskusu kontrolnega spola. To lahko poskusimo na dva načina. Prvi in direktni način bi bil, vplivati na X in Y glivice. Videli smo, da alkohol bolj škoduje glivicam X kot glivicam (moškim) Y. Na ta način, da se poslužimo alkoholne pijače, damo glivicam Y prednost fertiliziranja, ako se nam zabota dečka; v nasprotnem slučaju, če bi rajši želeli deklico, se čuvamo alkohola. Drugi, indirektni način bi bil, vplivati na predrojno mortaliteto, kar pa

ZARKOMET

Večerna zabava.

Nekega večera te dni je Mus-solini "govoril" v Chicagu na radio. "Tribunina" postaja je baje dobila fonografsko ploščo iz Rima, katero so potem tukaj nataknil pod iglo. Slišati je bilo, kakor da kak nahoden franci-kan bere iz mašnih bukvic. Ko mi je bilo zadosti kozjuga meke-tanja, sem pritisnil "off" — in Mussolini je bil odhagan.

Vive la franc!

Neki francoski amater na znanja, da je rešil staro vprašanje, kako se počelverokot krog in še mnoga drugega matematična vprašanja, ki že stolet-ja mučijo strokovnjake.

Ce je to res, tedaj Francija lahko brez krasi leže k počitku. Njena finančna kriza je rešena!

Nikarite se obesiti!

Ko je pater Ambrožič prvič spregovoril, je bil že obsojen, da pojde za Trunkom. Gospod Trunk je dolgo časa govoril in govoril — dokler se ni zagovoril in umaknil. Kaj je dosegel? ... Kako gre business s sanjski-mi bukvicami?

Dobre novice iz Jugoslavije.

Nova vlada se ni organizirana. Pač je sicer mrtev, ampak njegov duh še živi in vpije, da koalicijska klerikalci ni dobra.

Volilni edmevi iz Chisholma.

Volitve so imeli. Anton Kracarja smo prosili, da bi vsi naši kandidati izvoljeni bili, ali Kracar je odgovoril tako, da le malo izvoljenih bo. Nato smo se dogovorili, da le tistega bomo volili, ki ima težke žepa in ki nas najbolj tepe. Sam gospod Michel nam je dejal, da po volitvah nam bo delo dal. Drugi, ki naše glaso-ve je snubil, nam je pa za trdno obljubil, da po novem letu bo slep za naše pitje in gluha za naše vpitje. Bilo je obljub na kope, ki pa zdaj vredne niso tri groše. Prav nam je takoj Zakaj pa jim verjamejo? — Chisholm, Minn.

Kardinalska ofenziva.

Revolucija v Mehiki, ki se vrši na tej strani meje, je stopila v novo fazo. Armada kardinalov, nadškofov in škofov je izpustila strupen plin v New Yorku s strašanskim krikom.

Rio Grandé je pa še vedno rjava in strop nad Mehiko se še ni podrli.

In olje je še žegnana voda ...

Periodične novice.

Dne 18. decembra vsakega leta pride: Revolta kmetov v Rusiji. Novo zdravilo zoper raka. Božični bonus za delavce, ki pokorno garajo 50 let na enem mestu. Snežen vihar v Severni Dakoti.

Padec vsaj enega kabineta v Evropi.

Napoved redne Kazimirjeve kolekte.

Prispevateljem.

Cooperstown, N. Y.: Ni vredno. Preiskava je v teku. Glencoe, O.: Kdo je poslal?

K. T. B.

pri ljudeh ni praktično niti pri-poročljivo.

Ostane torej edini praktični način, in ta je kontrola glivic. Videli smo, da spol je normalno določen v momentu, kadar semenska glivica prodrje v jajček in ga oplodi. Zaplodek, ki je prejel X od svoje matere in X od svojega očeta, postane ženska. Zaplodek, ki je prejel X od matere in Y od očeta, postane moški. Potrebna je torej metoda, po kateri bi mogoče po volji razpolagati s spo-sobnostjo X ali Y kakor bo kdo hotel. V ta namen so se po-trebna biološka raziskovanja in eksperimenti. Mogoče se tu-di dobi sredstvo za pretvoritev zapločka v nasprotni spol. Ven-dar za danes je edina pot, kako da vplivati na glivice X ali Y. To je samskrat edina rešitev kon-trole spola.

Milijondolarska kampa- nja proti Mehiki

Oljni magnatje in ameriški kolumbenci si prizadevajo, da zapletejo Ameriko v vojno z Mehiko.

New York. — (Posebni poročevalci lista New Leader.) — "Mehiška afera se približuje krizi". "Ostra nota poslana Mehiki". "Mehiška situacija je nepetna". Take in enake naslove je videti iz dnevnega mehiškega časopisa, ki služi velikemu kapitalu.

Večina ljudi pa v resnici ne ve, kaj se pravzaprav godi v Mehiki in zakaj pošilja ameriška vlada mehiški ostre in druge note, ki razburjajo oba naroda. Toda po večini se ameriški delavci ne zmeni za ves ta hrup časopisja, se ne briga za Mehiko, ne razume in ne ve kako živi in kake težnje ima njegov soodstran reke Rio Grande. Mislili, da Coolidge in Kellogg vse veta in naj ona dva napravita tako, da bo prav, ker pač veta kaj je treba narediti.

In ravno to je glavni vzrok, da zavratne sile delujejo za senčbo in tako pridobivajo tla, ker se povprečen Američanec ne briga, kaj je v Mehiki. Medtem ko povprečen čitatelj prebere take stvari, pa se ameriški mogotci kar kosajo, da bi natvegali dovolj laži o mehiški vladi, da bi ameriška vlada poslala armada v Mehiko, da bi tam "napravila mir in red". Ta tajnost ni več tajnost, da skušajo ameriški katoliki in magnatje napraviti revolucijo proti Callesu. To je že tako jasno, da se je drznili priti iz njegovega skrivališča sam De La Huerta ter je naznanil vsemu svetu, da ima za seboj že pripravljeno armada dvajset tisoč mož, katera je pripravljena vsak čas udreti v Mehiko. Razumljivo je tudi, da nima izgnani in desicretirani De La Huerta nikakega denarja za take pustolovščine, jasno pa je, da ni v Mehiki sedaj nobene revolucionarne armade, ki bi mu pomagala, niti nima nikakega denarja za to. Toda De La Huerta ima pa veliko svojih čednih pristašev kolumbovih vitev in pa ameriških magnatov, ki so pripravljeni financirati tega tirana, da bi zrušil delavsko vlado v Mehiki. Gre največ za oljne interese in pa za nadvlado katoliške hierarhije v Mehiki.

Da glavna vzroka sta, za katera se bojujejo vitezji in magnatje: olje in pa blagoslovljena voda. Takoj nam je jasno, kaj prav za prav je s celo mehiško situacijo. Ako si žele, ameriški državljani, da upostavijo v Mehiki versko in finančno avtoriteto, tedaj je bolje, da malo od blizu pogledamo, kaj je za velikimi naslovi, kaj se skriva v blankih vebizniških časopisja. Posebno pa ameriški delavci bi se morali zanimati, kaj se vrši ter se pravilno poučiti o celi stvari. Sedanja mehiška vlada je delavska vlada. Počasi in potem postavi metod dela mehiška vlada velikeanske eksperimente, da delavstvu večji del njegovega zaslužka, kakor pa ga je dobival do sedaj ter da tako dobi vsaj delno povrnjeno kar mu gre za njegovo delo. Ako bi imeli delavci njegovi bigotje, oljni magnatje in drugi navduševalci in propagatorji mehiške revolucije proti sedanjim delavski vladi močnejše besede, tedaj bi ameriški delavci bili že poginani, da more svoje brate na južni strani meje.

Ena sama beseda nam še najbolje pove, kaj hočejo ameriški delavci v Mehiki. Ta je — privilegij. Da, oljni magnatje hočejo imeti privilegij v Mehiki. Oljotoka ga hočejo imeti verski fanatiki, ko se vmešavajo v mehiške vladne zadeve in reforme, katere streme, da izboljšajo delavski položaj mehiškega delovnega ljudstva.

Pa pripadja ameriški državni tajnik Kellogg in naslovi na mehiško delavsko vlado ostro noto, da se odstrigla peroti ameriškim oljnim magnatom in verskim fanatikom, ki so leta in leta tičeli in izmagovali mehiško ljudstvo. Lahko je razumeti, ko vemo, da imajo ameri-

ški magnatje naložena velike vsote denarja v Mehiki, kakaj je Kellogg poslal Mehiki protestne in grozilne note. Zato jo je poslal, ker mu je, tako diktirala velika ameriška mošnja. Nanj so pritiskali denarni interesi in vdal se je, nanj je pritiskala rimska katoliška hierarhija, katera se bojuje, da si bi še nadalje obdržala v Mehiki nepostavne privilegije.

Mehiška situacija je ovrgla star pregovor. Medtem ko je vedno lahko resnica, da se voda in olje ne pomešata, je pa to vse drugače med nasprotniki mehiške delavske vlade: olje in blagoslovljena voda se med temi parastiti prav lepo pomešata.

Ako tudi je še precej težavno podati natančne podatke o naloženem denarju v Mehiki, ki ga imajo ameriški interesi, nam pa slednja tabela, vzeta iz "American Foreign Investments", ki jo je izdelal Robert Dunn, poda še precej akurato sliko teh investicij:

Vladni bondi (podobenjeni)	\$ 22.000.000
Zemlinski interesi	100.000.000
Premorski interesi	300.000.000
Oljni	475.000.000
Tovarniški	60.000.000
Tovarniški in posredniški	50.000.000
Bankirski in elektriki	300.000.000
Skupaj	\$1.500.000.000

Vsi ti investitorji, od mehiške revolucije sem, ki je postavila delavstvo na noge, so pričeli vpiati, naj Amerika intervenira. Oni hočejo "močnega moža" za predsednika Mehike. Moža kot je "dobri Diaz". Oni hočejo Musolinija! Toda njihovo vpitje k sreči ni našlo pri ameriškem ljudstvu odmeva.

Toda gejte spake! Tem magnatom pa je kar naenkrat prišlo na pomoč zvesta dekla velike mošnje katoliške cerkev. Leta in leta je ta tlačiteljica delavstva imela proste roke v Mehiki. Pihel pa je na krmilo vlade delavski predsednik Calles in je stopil tem ljudskim pijavkam na prste. Odločil se je, da mož, da osvobodijo svoje ljudstvo iz verig bigotstva in supersticije, s katerima jih je katoliška cerkev vklepala že od nekdaj.

Preteklo spomlad je Calles naznanil, da bo ločil cerkev od države. Mi si niti misliti ne moremo, kaj je to pomenilo med ignoranto maso, ki je slepo sledila svojim izkoriščevalcem, kar naprej brez vsakega protsta.

Katoliška cerkev je takoj zagajala krik, da se bojuje za "tolerantnost". Cerkev, ki ima tako lepo zgodovino za seboj, cerkev, ki je sezgajala žive in delala naravnost neverjetne grozote, se sedaj drzne sklicevati na "tolerantnost"! Prava ironija.

Kolumbovi vitezji in druge katoliške organizacije v Ameriki so takoj sklicale sejo v Philadelphia, na kateri so odločili, da naberejo milijondolarski sklad, kateri se bo porabljal za propagando proti Callesovi delavski vladi. Prav nič se niso brigali ti bigotje za dejstvo, da je Ameriška bila v prijateljskih odnosih z Mehiko. Takoj so tekli h Coolidgeu. Toda Coolidge, z enim okom obrnjen na protestantovski glasove, jih je odslavljal.

Kaj sedaj? Tiskovna mašina je pričela delovati. Propaganda se je pričela takoj razširjati po ameriških listih. Na vse pretege so kričali, kakšne krivice se gode "kristjanom" v Mehiki, kjer je "zavladal komunistem". Kopolje člankov proti mehiški vladi so bile poslane na vse mehiške liste, ki si jih objavljali z velikanskim krikom. Za to neramno propagando so nabrali velikanske vsote denarja, da so pazili po vsej deželi, da ne bo kateri urednik kakake lista izrekel in zapisal kake prijazne besede v prid Callesu.

Načrt imajo, da se poslužijo tudi radio postaja, da bodo širili svojo grdo propagando proti Callesu. Razumljivo je, da se je več časnikarjev takoj pričelo zanimati za stvar, ko so zvedeli, da ima propagandna mašina zbranega že veliko denarja. Tudi bi se dalo nekaj zaslužiti. Dal bi se lepo vpreči katoliški hierarhiji in pisati "novice".

Članki so imeli tudi namen, da zbude simpatije med protestanti. Glavni boj, ki se vrši v Mehiki, pa so vedno prikrivali in vso važnost so potalgali na "rdečo nevarnost" v Mehiki, ki

prihaja iz oddaljene Moakve. Kakor vidimo do sedaj, je že imela ta propaganda svoje učinke, če ne pri inteligentnem ameriškem ljudstvu, pa se je to pokazalo pri državnem departmentu.

To so priprave, ki jih pripravljajo katoliška hierarhija in ameriški veliki business, ki lahko postanejo zelo resne in nevarne za mehiško in ameriško ljudstvo. Kajti ti bigotje se ne bodo več dolgo zadovoljevali samo s tiškovno propagando. Zahtevali bodo še kaj drugega, da prisilijo ameriško vlado na intervencijo v Mehiki.

Mehiška situacija je vitalnega pomena za vsakega izmed nas, ki verujemo v boljše človeško družbo, in ki verjamemo v eksperimente, ki jih dela Calles, da so vredni podpore ter da jih pustimo pri miru, da se še nadalje izvršujejo. Ni bolj važnega dela za vsakega narodnega človeka kot je delo, da razkrije svetu resnične fakte o Mehiki ter da nasprotuje vsaki intervenciji, ki jo propagirajo katoliška hierarhija in ameriški denarni interesi.

Butlegarji in božična dobrodelnost v Detroitu

Tihotapel s pičajo so se ponudili cerkvam, da obujejo vse revne otroke v mestu. Župniki so sprejeli ponudbo. Katoliški župnik je izjavil, da butlegarji denar je dobrodošel!

Detroit, Mich. — Organizacija butlegarjev v River Rougeju, ki v tihotapljuje kanadsko pičajo, je te dni začutila potrebo krščanske dobrodelnosti in božičnega duha, čeprav je butlegarski denar moralno in slabi luči.

Butlegarji so informirali župnike raznih cerkev v mestu, da so pripravljeni kupiti čevlje vsem onim otrokom, ki jih potrebujejo pa starši nimajo denarja. Ali župniki sprejmejo denar?

Odgovor je bil: Da! Reverend E. Clemon, fajmošter katoliške fare Naše ludske gospe, je odgovoril, da butlegarski denar ne bo žulil otrok. Čevlji, ki se kupijo za "umazan" denar, so ravno tako dobri kakor oni, ki se kupijo za pošten denar!

Ta krepki dobrodelniški princip je podpisal tudi luteranski pastor, reverend August Ebandick.

Odbor organizirane krščanske dobrodelnosti je nato obvestil butlegarje, da je denar dobrodošel in da se naj dobro izkašljajo — saj imajo dovolj rejene mošnje.

MEHIKA POTREBUJE MIR IN ČAS ZA SVOJ RAZVOJ.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vlada ne sodelovala za izvedenja delavskega programa. V Mehiki sta dva milijona organiziranih delavcev. O Moronesu govore, da postane predsedniški kandidat, ako bi ne kandidirala Calles ali Obregon. Brown meni, da evropski delavci popolnoma soglašajo z mehiško delavsko federacijo.

Brown naglašja, da so se iskali olja v Mehiki posluževali pravih škandaloznih metod. Edward L. Doheny je po Brownu mnenju najbolj črna med vsemi, ki so stezali svoje roke po profitu na mehiški zemlji. Brown pravi, da sta oljni trdnji Aguilar in Corona (Royal Dutch Shell kompanija in britajski interesi) pristali v spisanju izjavi, da se bodeta ravnali po obstoječih zakonih. Tvrde, ki imajo svoj sedež v Ameriki, pa niso priznati mehiških postav, daj ravnati zaradi tega postaja pozicija za tujezemske lokalne profite v Mehiki zelo težka. Oljni interesi seveda podpirajo reakcijske elemente. Ravno zaradi tega je zdaj industrijalni razvoj Mehike v nevarnosti.

Mraz se je preselil na vzhod. Chicago. — Leden mraz, ki je držal Chicago in srednji zapad v pesteh tri dni in noči, je večerj odnehal in odpotoval v vzhodne države. Silen mraz je zavladal v New Yorku in sosednjih državah. Temperatura pada k ničli.

Kaj zato, če ne postane eden od velikanov? Kaj zato, če cilja ne doseže, ker je bila nit tvojega življenja prekratko odmerjena? Če si se cilju le približal, stremi za njim v svestem izpolnjevanju dolžnosti do konca, imas pravico biti imenovan osebnost.

Razvoj osebnosti

Reinhold Gerling.

Michet Angelovi starši so odločno naprotovali nagnenju svojega sina, k umetnosti, in so ga zaradi prvih polikovov kaznovali, namesto da bi ga podpirali. — Schiller je moral proti svoji volji postati zdravnik. Ista usoda je zadela komponista Haendela. — Slaven skladatelj dela "Vicar of Wakefield", Goldsmith, je bil popolnoma nezmožen zdravnik kot pesnik in filozof. — Jean Jacques Rousseau je odgovoril ponosno na vprašanje, kje si je pridobil svoje znanje: "V šoli ubožstva in stiske".

Johannes Kepler je živel v bridkem siromaštvu; njegove knjige so jezuiti konfiscirali in njegove snipe zaigali: vkljub temu je še v prognanstvu ostal neuklonjen.

Prezident Garfield je opravljal hlapčevsko in dinarsko delo, da si je mogel sredstva za študiranje priušiti.

Balzacovi starši so se odpovedali od "pokvarjenega" sina, ker je hotel postati pisatelj. Trpel je lakoto, a postal je to, kar je hotel.

Mayer Anselm Rothschild ustanovitelj svetovne firme, je moral kot krojač začeti svojo karijero, ker takrat je poseben zakon prepovedal šidom vsako prosto razvijanje svojih talentov.

Alfred Krupp, ustanovitelj slovitih Kruppovih tovarnic, imenovanih "topovski kralji" (Kanonkoenig) je izšel iz siromašne delavske družine.

Heinrich Schliemann, nekdanji pijski sluga, se je med lakoto in pomanjkanjem učil tujih jezikov; izpolnil je vrzeli svoje izobrazbe, in je pod smehovanjem učenjakov začel svoja izkopavanja stare Troje, katera so mu prinesla svetovni ugled in sloves.

In tako gre vrsta moč dejanja do sedanjosti. Živijo sredi med nami v vseh delcih in drizavah. Srečujemo jih v vseh življenjskih mestih in poklikih. Kakor jih uroda različno obrusuje in kakor so različni tudi njihovi značaji, vendar so bili in so "moške dele", vedno "voljaki velike ideje", kateri so doprinesli materialno blaginjo; neredko so ji tudi posvetili celo življenje. Niso iskali vedno dobička in materialnih koristi, četudi je bilo to, večšaj plačilo za njihov trud. Mnogim so bile te koristi popolnoma odpovedane in niso doživeli štetje svojih življenjskih posevkov. A osebnosti so bili vkljub temu. Ne, denar ne dela moša in tudi ne krojač, kakor ga tudi naslov ne more napraviti in redovi, temveč notranja vrednost — To pa najdemo pri vseh, kajti visoko so stavili dolžnost in delo; izvajali so strogo vzdržnost in so vodili boj proti notranjim zaprekam ravno tako energično kakor proti zunanjim. Svoje strasti so ukrotili, slaba lastnosti in navade prejšnjih dni so odložili. Moči so iskali v tih samoti tisto zbiranje mlači, katero je potrebno za urančenje velikih idej.

Te potane, katere so vsem istovetne, zraven njihovih številnih različnosti, morajo brez dvomno spadati k razvoju telesa, kar mi imenujemo osebnost. Pojdi to pot, dragi čitatelj, ako se hočeš v osebnosti razviti. Saj moreš, če vse svoje sile združiš! Od zunaj ne pričakuješ ničesar! Moči — sile — se ne morejo obvestiti, temveč samo vzbuditi!

Največji učitelj bi te ne mogel preobraziti! On te more samo osvooboditi; a ti se moraš razviti. Ne beži za ciljem! Krepi se stremi za njim. Oboroži se z vsem orožjem, znanja in vede v notranjosti meje tvojih zmognosti. Potem ne vprašaj dalje. Povedi svojo lajco tja ven v valove življenja in se pusti brez skrbi od njih nesti.

Kaj zato, če ne postaneš eden od velikanov? Kaj zato, če cilja ne doseže, ker je bila nit tvojega življenja prekratko odmerjena? Če si se cilju le približal, stremi za njim v svestem izpolnjevanju dolžnosti do konca, imas pravico biti imenovan osebnost.

Kaj zato, če ne postaneš eden od velikanov? Kaj zato, če cilja ne doseže, ker je bila nit tvojega življenja prekratko odmerjena? Če si se cilju le približal, stremi za njim v svestem izpolnjevanju dolžnosti do konca, imas pravico biti imenovan osebnost.

Prehrana in telo- vadb

"Ne priložnost, misel in dejanje obrazujeta in gradita svet." Kdor pri težkočah izgubi pogum, kdor se pod viharjem upogne bo malo napravil. Kdor pa na vsak način hoče zmagati, temu se nikdar ne ponesreči." (Avtorizirana prestava iz nemščine.) Rudolf Knechtli.

Prehrana in telo- vadb

Arthur A. McGovern, bivši ravnatelj telovadbe na Cornell Medical College.

Ali vas vodi vaša hrana na pot k sladkorni bolezni?

Velik odstotek debelih ljudi dobiva sladkorno bolezen (diabetes). To bolezen so nekdanj nazivali "židovski bolezen". Ali nedavno se je dokazalo, da njena preteklost med židi ni posledica nikake bistvene hibe v semitskem plemenu, marveč posledica okoliščine, da se radi preobdajajo akrobni ljudi. Evropejci in Azijci delajo navadno jako mnogo s svojimi mišicami. Ni hrane, ki bi bila bolj primerne za takšno mišično delo, kot navadna kombinacija kruha in masla ali pa celo kruh sam. Ali ako človek ne izvršuje težkega telesnega dela, ima uživanje kruha naravno posledico, da človek odebeli.

Tudi po svojem prihodu v Ameriko ti Evropejci in Azijci nadaljujejo svojo navado, da jedo mnogo kruha, in opravljajo manj mišičnega dela, mnogi postajajo silno debeli. Dvomljivo je, da-li je človeško telo tako ustrojeno, da more prebavljati takih koncentriranih jedi, kot sta sladkor in moka. Debelost krajša življenje in ga napravila neznosno na tako raznih načinih, da sta sladkor in moka brskone jako dvomljive vrednosti za človeški rod. Mast se kmalu spreminja v apno po starosti štirideset let in prebetejši maščobi ob stenah žil rad povzroča strganje žil. Velik odstotek debelih ljudi v starosti čez štirideset let ima višji krvni pritisk kot je normalen. Debeluhi težje prenašajo pljučnico, vnetje grla; prehlad in kašelj jih vedno nadlegujeta. Večina debelih ljudi umre, ko zbolijo na pljučnici. Zavarovalne družbe vedno odbijajo ljudi, ki tehtajo preveč. To postopanje potrjuje, da smatranje pretežke ljudi za slabo riško in uvaženje prevelike telesne teže kot kako bolezen. Izkušnje zavarovalnih družb pokazujejo, da debeli ljudje živijo manj dolgo, in ker je debelost pretrpana velika, pričakovana dolga življenja se more skrajšati za celih deset let.

Edina dva sigurna in umna načina za zmanjšanje debelosti sta pravilna prehrana in telovadba. Te vaje se lahko vršijo pred vstajanjem s postelje. Vaja 1. — Leži ravno vznak, roke ob straneh, dlan navzdol. Globoko vdihaj in pri tem dvigaj prsa visoko in stisni trebuh, dlan zaobrni navzgor drži vdihaj za pet sekund, potem izdihaj in vrni se v prvotni položaj z dlanimi navzdol.

Vaja 2. Leži ravno vznak, dvigniti roke v ravni črti s trdnimi koleno in izproženimi prsti na nogah, potem stegni roke in noge narazen in stisni jih zopet skupaj.

Vaja 3. Isti položaj kot v vaji 2. Noge ravno navzgor, roke ravno navzgor, prekrižaj zaporedoma roke in noge.

Vaja 4. Leži ravno vznak, roke in noge navzgor v ravni črti, gugal roke in noge zaporedoma. Te vaje je treba napraviti začetkom šestkrat in povečaj jih postopoma, dokler jih napravljati postajata.

Prehrana za dobro zdravje. Zajtrk: Sadje, kot pomaranče, črničje, rozine, grapefruit, češnje itd. Kuhana žitna jed (cereal) sama ali s smetano. Opražen vosepeni ali s graham kruh, pečenci (muffins) iz otrobov ali koruze z maslom. Črna kakava ali čokolada — ali kaknega nadomestka. Dva kosarca vode med zajtrkom in kosilom. Kosilo: Kosarce kislega mleka, fermilac ali sladkega mleka. Vsaka sadna, zelena ali mešana

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. Junija 1907 v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2687-39 30. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODESEK: Predsednik Vincent Calkins; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7 Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blaginjak John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filo Godina; vrhovni zdravnik Dr. F. J. Kern, 6333 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODESEK: Frank Somrak, predsednik, 998 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alech, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROČNI ODESEK: John Gosh, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trécl, Box 22, Strabana, Pa.; Tony Schragal, R. F. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Šular, Box 104, Gross, Kans. BOLNIŠKI ODESEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-39 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. F. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1168 E. 76th St., Cleveland, Ohio. ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Balch, R. F. D. 2, Box 66, Pittsburg, Kans.; Jagoznap; Frank Klus, Box 953, Chisholm, Minn.; za sev. zap.; John Gosh, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor: Frank Zajc, predsednik, 2629 W. 36th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medvešek, 6489 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraut, 448 National Ave., Milwaukee, Wis.

Zdržišveni odbor: Frank Vidmar, predsednik, 7144 W. 53rd St., Azgo, Ill.; John Olig, 2426 S. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Gosh, 2652 So. Broadway, Denver, Colo.

POBORI—Korespondence s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki ne nanašajo na posle gl. predsednika, se naslovo: Predsedništvo S. N. P. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE RADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE RADEVE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vseh se naslovo: Tajništvo S. N. P. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE RADEVE V SVETI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prišleke glade posiljanja v gl. izvrševalni odbor se naj pošljejo Frank Zajc, predsedniku nadzornega odbora, blag. naslov je zgornj.

Vsi prišlici na gl. poročni odesek se naj pošljejo na naslov: John Gosh, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi opisi, nanašajoči, vpraš., naročilni in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom, naj se pošlje na naslov: "PROSVETA," 2627-39 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

salata. Otrobn, vseprični ali rjav kruh z maslom. Puding riža, tapjoke ali farine. Dva kosarca vode med kosilom in večerjo. Večerja: Mala porcija juhe iz fišola, paradžaja ali zelenjave. Opraženo meso, kokoš ali riba. Dve vrsti zelenjave — zelje, grah, čebula, korenje, vrh pose, lima fižol, karfižola, in ena skrobna jed, kot riž, makaroni, narezanci, krompir, koruzna kaša. Solata s francosko za-belo. Za desert kuhano sadje, jagode ali puding iz sadja. Re-dek čaj ali kavni nadomestek.

Mladenč dobil \$5.000 nagrade. Blamarc, N. D. — Hans Simonson, 20 let star, je večerj prejel \$5.000 nagrade pri nekem kontestu avtomobilskih obročev. S tem denarjem bo pričel študirati v Chicagu v Art Institutu risanje in želi postati kartonist.

NAZNANILO IN ZAHVALA. Zalostnim srom naznanjamo prijateljem in znancem tužno vest, da nam je naša smrt vzela iz naše srede našega draga sinčka

FRANK PUCELJNA. Lepa hvala botroma Mariji in Louis Hočvar za dano pomoč in postrebo kakor tudi za krasni darovani venec. Isto tako hvala mojemu stricu Martin Puceljnu za darovani venec in za čutje ob njegovem mrtvaškem odru. Enako hvala mr. in mrs. Lošniku za krasni venec in ki sta čula pri pokojniku. Lepa hvala za venec družinam: mr. in mrs. Zamirec in druž. Verbič, za venec in evetjice, ter hvala tudi moji materi in vsi družini Arbanas. Se enkrat lapa hvala vsem skupaj, ki so obiskali našega sinčka ob mrtvaškem odru ip vsem, ki so ga spremili k zadnjemu počitku. Zaljubljeni ostali: Frank in Amalija Pucelj, stariša, Alojzija in Marija Pucelj, sestr. val. v Jolietu, Ill.

Fin predpila za slab spanec in slabotne živce. Če trpite na tem, tedaj se vam bo isplacalo investigirati to novo zdravilo, ki so ga že tisoč rabil s velikim uspehom. Zove se Nuga-Tone. V takih slučajih potrebujete ki telesa, dvi-ki ga štepilo. To je baš tisto, kar stori Nuga-Tone, daje krvi šelezo in živcem pa žveplo.

Je prijetno za uživanje in je resnično znani zdravilski hit v živce. Čudovito je kako hitro Nuga-Tone povrne moč, navdušenost in moč ispranjan živcem in mišicam. Dela bogato rdečo kri, močno, umirjeno živce in jako čudovito poveča moč vetrnosti. Povzroča trden, odvijajoči spanec, dober tek, fino prebavo, stimulira jetra in pripravi, da obisti in freva delujejo radno. Isto vam daje nove sile do lepšega življenja.

Kar polžite do vašega lekarnarja in kupite steklenico Nuga-Tone. Zgubiti ne morete in prav nič vas ne stane, če vam ni boljše. Vsek sahoj je jemen. Vključite ga par dni in če se ne polistite boljše in če niste zadovoljni, nesite ostalo nazaj lekarnarju, pa vam ho ne radevolje povrnil denar. Na ta način se vedno prodaja Nuga-Tone, kar izdelavalec Nuga-Tone veda, kaj ho lepo storilo za vas. Jemamo, pripravljamo in na prodaj v vseh lekarnah in trgovinah s števili.

Skupna društva S. N. P. J. — Bolnišna veselica v nedeljo 19. decembra, v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1, J. S. Z. — Silvestrova zabava v petek 31. decembra, v dvorani S. N. P. J.

Društvo "Slovenija" — Maskarada veselica v dvorani S. N. P. J. dne 8. januarja.

Društvo "Dežela" — Banket dne 15. januarja na 1921 W. 22nd St.

"Zarja" ima veselico 22. januarja v Narodni dvorani na Racine Ave. in 18. cestl.

Dr. M. 182, S. N. P. J. — Maskarada veselica v soboto 20. januarja v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava v nedeljo 30. januarja v dvorani OHS.

Društvo "Pijonir" št. 559 S. N. P. J. — "Bunce Party" dne 2. februarja v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1, J. S. Z. — Veselica v soboto 12. februarja, v dvorani S. N. P. J.

Zveza slav. org. — Veselica v soboto 12. marca v Narodni dvorani.

Klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava v nedeljo 27. marca, v dvorani S. N. P. J.

Klub št. 1, J. S. Z. — Dramska predstava in prvomajska slavnost, v nedeljo 1. maja, v dvorani S. N. P.

Čudež svetlega Antona

(Dogodba iz preteklosti.)

Znamenje svetega Antona na Gubancih je vzbujalo okoličnom globoko spoštovanje. Iz bližnjih in daljnih vasi so prihajali na grčev h kamenitemu stebričku z nebeškim priporočnikom. Okoli kipa so stale vedno nove podobe iz voska in steklenice, napolnjene z oljem v zahvalo za uslišane prošnje.

Zvesta obiskovalka te kapelice je bila tridesetletna Zadrkova Jerica. Dolgi deset let je vztrajala v svoji pobožnosti, krasila podobo in prižigala sveče, čeprav ni doživela nikakovega uspeha. Sem in tja je sicer prešla kako milost, toda njena največja prošnja za ženina je ostala neizpolnjena.

Zaradi tega je nekega večera menila napram svetniku: "Druge si uslišal, a mene ne poslišal. Mrlinova se je že davno omožila, in vdova Krlinka je tudi že poročena."

Naključje je hotelo, da je takrat stal za znamenjem krovčar Hlacon, najmlajši vdovec svoje kraja. V svoji navihanosti se je povzpela na kamen za stebričkom tako, da je z glavo segal do svetnikovega hrbita. Dvignila ga je misel, da izvede šalo in potegne Jerico.

J. S. Machar:

RIM

Poslovenil V. M. Zalar.

(Dalje.)

Dva lepa stolpa in cela kupola na sredi, znotraj antični stebri, grob papeža Inocenca X., in v podzemeljskem delu cerkve, vzdane v ostanke antičnega stadija, relief sv. Neže, predstavljajo čudež, ki se je baje na tem kraju zgodil. Krasotica Neža je bila kristjanka in je imela zapečatiti svojo ljubezen do Krista s smrtjo. Toda po strogih starorimskih zakonih ni smela biti nobena ženska usmrčena, dokler je bila devica. Ni preostajalo drugega, nego da je moral kateri od rabejv to zapreko odstraniti. In ko se naj bi bilo to zgodilo tudi pri sveti Neži, in je bila devica že slečena, se je zahotelo gospodu bogu napraviti originalen čudež. In gospod bog ga je takoj izvršil: obsojeni devici je vrzela po celotni življenjski dobi črna diaka — dotični rabej se je zgrozil in je izvršil samo drugi del eksekucije: odsekal je Nežo glavo in jo je pustil devico. Drugače ni bilo mogoče.

In zato je ona zdaj svetnica, ima god v pratiki in to-le baročno cerkev na Circo Agonale...

Sant' Agostino. Pobožni francoški kardinal d'Estonteville je dal zidati to cerkev, da bi imelo njegovo truplo v njej enkrat svoj poslednji počitek. Toda ravno pri tem se mu je pripetila nezgoda. Umri je sicer srečno, a srečno so ga prinesli v njegovo cerkev, toda tu so se naenkrat spopadli pobožni kleriki iz Sant' Agostina s kleriki od Santa Maria Maggiore, obdelovali se med seboj s pogrebnimi bakljami in pri tem pobrali kardinalovemu truplu z zlato vezan brokatski plašč in prstane, da, celo infulo so mu strgali z glave. In zdaj leži revež kardinal tu nekje v grobu brez imena.

Trakcija cerkve za pobožne romarje je sarkofag, kjer so baje ostanke svete Monike, matere svetega Avgušina...

Santa Maria Maggiore. Papežu Liberiju se je baje po noči dne 4. avgusta l. 352. sanjalo tole: devica Marija se mu je prikazala in mu je rekla, da bi imela silno rada cerkev na Esquilinu, na prostoru, kjer bo ležal zjutraj svež sneg. In iste sanje je imel tudi patricij Janez, bogat in dober človek. Oba sta se napotila zjutraj na Esquilin, srečala sta se tam in našla baje res prostor, pokrit s snegom. Papež Liberij je takoj naročil s palico v sneg načrt cerkve, in dobri patricij Janez se je zavezal, da se zida cerkev na svoje stroške. Cerkev so res sezidali, pa devica Marija se je kaj malo brigala zanjo: štirinajst let-pozneje je zgorela pri nemirih, ki so spremljali volitev papeža Damazija, pri katerih je prišlo tako-le mimogrede par sto ljudi ob življenju. Cerkev je ležala v razvalinah do l. 432., ko se je carigradski patrijarh Nestorius prav odločno izrekel proti čedenju device Marije kot "božje porodnice"; tedaj se je apomnil Rim, ki je težko prenašal tako sramoteno Jezusove matere, njene želje z dne 4. avgusta 352. leta in ji je cerkev iznova sezidal. Različno so krtili to cerkev tekom časa — zdaj nosi kaj največja Marijina cerkev v Rimu ime Santa Maria Maggiore.

In v resnici je ta cerkev avtične kraljice katolicizma: krasna, sijajna, živa in ponosna. Strop se ji blešči zlata, prvega zlata, ki je sploh prišlo iz Amerike v Evropo, in ki ga je daroval Ferdinand Aragonski devici Mariji, beli antični jónski stebri ga dvigajo v vrtočljivo višino, mozaiki iz četrtega in petega stoletja krase stene, veličasten slavolok se dviga za velikim oltarjem, pokrit z mozaiki mistične vsebine,

"Pomagaj, nebeški zavetnik," je prosila iz dna svoje gorečnosti. "Mnogim si že povrnil, kar so izgubili, in naklonil, česar se niso nikoli imeli."

"Pripravljam ti veliko milost," je začela nad seboj. V svoji omejenosti ni mogla misliti drugega, kakor da prihaja besede od svetnika.

"Kakšno?" je vprašala v napetem pričakovanju.

"Bogastvo in potem — moža."

"Denarja nimam. Pokaži mi zaklad!" je prosila Jerica.

"Stavi v loterijo!"

"Številke?"

"14, 32, 85."

"Hvala najlepša." Odšla je z lahki koraki v novem upanju v bodočo srečo. Za njo je stopal Hlacon, usta so se mu zadovoljno širila v nasmeh. Šala se mu je izbornu posrečila.

"Vso noč je Jerica ponavljala številke in zjutraj jih je stavila v loterijo. Na dan zvečanja je prišla prva pred deško, kjer je od veselja skoro omedlela. Njene številke so bile izstavljene v rdeči barvi — zadela je terno. Loterija ji je odštela 900 goldinarjev.

Hlacon se je tolkel po glavi, ko je ališal, da so zadete njegove številke. "Mar bi jih bil obdržal zase," si je očital in sklenil, da mora tudi on imeti nekaj od denarja. Počakal jo je zve-

čer za kapelo, kamor se je prišla zahvaliti za prejeto milost in prositi za izpolnitev drugega dela svoje prošnje.

"Moža mi pokaži," je zaupno pokleknila pred čudodelno znamenje.

"Hlacon sem ti namenil," ji je odgovoril moški glas. "Hlacon ima in rokodelstvo, brezakrno bosta živela..."

V goreči zahvalni molitvi jo je prekinil krovčar, stopivši izza kapelo.

"Sam Bog te je prinesel" je vzkliknila iznenadena, naker mu je na dolgo in široko pripovedovala o čudežu svetega Antona. Navihani Hlacon ji ga je pojasnil takoj na poroki, toda srečna ženica mu ni hotela verovati.

Sotičan.

Le v sredo

V deških letih sem večkrat pristopil k ogledalu, da vidim svoj obraz, bo-li za med ljudi. Nezadovoljen sem odhajal, to-žil usodo, čemu mi ni dala obraza, kot ga ima sosedov Janez. Materi ni bilo po godu, ko me je opazila gledajočega se v ogledalu. "Čemu se gledaš, ko si majhno kakor pest," je rekla. "Tam zadaj je še greh," je pristavila z gnjevom in užaljeno besedo. Molčal sem in si mislil:

kakor je to bila navada prvih krščanskih dob, množica kipov raznovrstnih svetnikov, grobi nekaterih papežev v stranskih kapelah z ležimi ali klečečimi podobami teh imperatorjev v tiari, množica pozlačenih angelov, ornametov, velikih dragih kamenov — vse, kakor bi klicalo: Ave, Regina coelorum! ... Sveti Jeronim, čegar truplo so prinesli iz Palestine, je tu pokopan; podoba device Marije imajo tu, slikano baje od evangelista Luke; jaslice, v katerih je ležal Jezusček v betlehemskem hlevu, kakor tudi nekaj sena in slame, ki je tam na nji počivalo njegovo telesce, plenice, ki je bil vanje zavrt; potem pet otroških telesc izmed onih betlehemskih otročičev, ki jih je ukazal Herod pomoriti — ali je čudno, da ga ni želel videti takih svetinj, pokloniti se jim in pomoliti k njim?

Nič ne deprimira človeka v Rimu tako, kakor te-le cerkve s svojimi legendami, relikvijami, s svojim pompom, votivnimi darovi, in svojim bogastvom — saj ni strašnejših spomenikov človeške neumnosti in preproščine preteklih let in sedanjih dni nego vse to —

Nič pa tudi ne izbistri človeku tako pogleda v prihodnost, kakor spet te-le cerkve s svojimi legendami, relikvijami, s svojim pompom, votivnimi darovi in svojim bogastvom, zakaj človeška neumnost in preproščina je lahko velika, lahko čudovita, presilna — toda nesmrtna ne more biti. Ta-le fetišizem ne more trajati niti tako dolgo več, kakor je trajal. In tudi ne bo. Temelji se mu drobe, razpadajo, zato ker prihaja veliko svitanje možganom in dušam. In vidi se solnce in bo dan. In bo obracun. In kakor je že to vedno: višini neumnosti in begarije bo primerna globočina srda in ogorčenja nad odstavljenimi fetiši in predmeti zabodljivih čuvestev. Vihar zadivja in pomete vse. Oboki se bodo podirali in pokopilejo fetise... In ker so na teh obokih freske nekaterih dragih imen — kaj za to? Kadar se uničuje, se uniči vse...

In nad podrtinami bo predel duh človeštva nove sanje, novo verstvo, nove kulture...

In ali bodo one spet le ječa ubogemu človeštvu? In ali bodo okovi dušam? — Prva stvar je, da se poruši sedanja ječa...

XXX.

Palače.

Vsak novoizvoljeni sveti oče si nadene novo ime, ki ostane zgodovini, in s preselitvijo v Vatikan se odveže vseh vezij, ki so ga vezale na ta svet. Seveda v teoriji katolicizma — v praksi se take zveze z obeh strani ravno v tem trenutku utrdijo in izkoristijo, kolikor se le izkoristiti dajo. Papeška obrit ni imela samo zlatega dna, temveč je bila najbogatejši zlat rudnik na celotnem svetu. Danes je že precej opešala, kakor vse obrti na svetu — andre Zeiten, andre Lieder — ampak kar je res, je res: imela je lepe čase. Svet je bil hvaležnejši za blagoslove Kristovega nauka, ljudje so si posipali z zlatom in srebrom posmrtno pot v nebesa za svojo dušo, kralji so plačevali drugače nego danes, cesarji se dajali več. In če je bil sveti oče izredno spreten in marljiv, je poprijel tudi sam za delo z roko, okrašen z ribarskim prstanom. Nikolaj V. je prodajal iz antičnega amfiteatra Flavijcev kamen in mramor. Sikst IV. je postavil nedaleč od Vatikanskega bodele, ki mu je prinašal 20.000 cekinov na leto, kar sem se prej omenil. Sikst V. je žgal iz antičnih mramornih kipov in stebrov apno. Aleksander je zastrupljal, ravno tako kakor Caligula svoje senatorje, svoje kardinale, da bi bil lahko dedič po njih, da, isti zastopnik Kristov na zemlji je jemal od turškega sultana Bajazita po 3000 cekinov na leto za "varstvo" njegovega brata, ki ga je bil ujel in v Rimu zaprl.

(Dalje prihajajo) 4. 12. 1926

"Molil bom, izprašal od Boga nov, lepši obraz, da me ne bo aram stopiti med ljudi."

Zahajal sem v cerkev sam, povzdignil duha k nebu, prišerno prosil: "Daj, gospod, usliši, saj vidiš, kako te lepo prosim. Daj mi drug obraz, da bom prijeten ljudem, da bi me ne sovražili in izganjali. Noge bi rad daljše, povsod se mi je spenjati. Zaveži jezike, da bi me ne klicali zmerom, 'belolas' in 'kratkonogi', se spodtikali nad mojim nosom in svetilni očmi. Čakal sem in sem pristopil k ogledalu. Moj obraz je stmel v me. Otpal sem ušesa, vse ravno isto. Nič ne bo. Treba je iti daleč med tuje ljudi, ki me ne poznajo čigav sem."

V mraku sem naslanjal glavo ob mizo in hodil po daljnih krajih, si šepetajoč: "Boljši bodo od domačih, vedno bom delal in si pridobil naklonjenost ljudi, katere si doma ne bom pridobil nikdar s tem mojim grdim licem." Odrastel sem bil nekaj, po bradi je pogljal mah, ki bi ga ne bilo treba.

Nek duhoven me je zanimal za me in rekel v nedeljo meni in drugim: "Počakajte v gozdu za cerkvijo, poslikam vas, za spomin." Posadil me je v prvo vrsto. Ugovarjal bi rad in zametjal za prostor, kje odzad. Ker le nisem mogel nič izvit, sem se potolažil, da gospod se veda, kaj delajo. Teden dni in prišla je alika — lep spomin. Kakor čez polje bešeč razbojnik sem bil nagnjen v prvi vrsti, s silnim obrazom. Na tistem sem se jezil zoper fotografa. Govornik je, prijazen človek in vse, ali alikati pa ne zna.

Dnevna luč mi je bila strašno zoprna, bal sem se je; pred njo bi najraje ubejal v temni gozd in počakal noč. Tedaj bi zavričkal, da bi jeknilo nad vas, med gore.

Obraz, da nisem za ljudi, me je oropal mladostne družbe in vrgel med starce. Grenka pijaca. Strašen udarec je biti mlad pa presiran ali izvržen iz družbe sovrstnikov. Nikdo se ne rodi po svoji želji. Ali odkod ono čustvo skromnosti, ki se vsiljuje venomer človeku pred vsako stopnjo? Gotovo bi bilo boljše, ko bi mladini okrepili tole zavest: Človek si obzira milega, ali grdo potvorjenega, bitje si, ki ljubi družabnost, hoče prostora, da se moreš sakati; morajo ti ga dati!

To bi bila zavest in odgovor avarečim glasovom, ki opominjajo posamezne pred tovarišijo. Ne hodi v ono družbo, pokvarijo ti arce. Nikdar! V družbi se vedno dobijo tovariši, ki jo obvladajo. V tovarišiji človek ne zahaja, se ne grubeva. Mnogo rok delo polajša, prijetnost napravi iz bremena. Mnogo glav in oči vedno zapazi nevarnost in nove pojave, eno samo bi ne zaznalo nikdar. V tovarišiji se človek navzame prave zavesti, postane del nje in ona del njega samega. Iz nje privro sveži vrelci, moči vere modrosti in v delu kamen na kamen, ima moč obdržati tovariše skupaj, da nadaljujejo, kar so počeli. Vlade po enem možu izgubevajo tla. Silno važne besede je spregovoril ameriški pravak, ko je dejal: Vlada iz ljudstva, po ljudstvu in za ljudstvo. Tu je največja varnost in gotovost, vsakemu posameznemu, kakor narodom. Sam mora biti močan in še s težkim arcem hoditi.

Končam, dasi sem premalo povdaril veliki pomen družbe — tovariše, zato pa še enkrat ponovim: Le v sredo med ljudi! — Jože Kovačič.

Narobe prav.

Oddajalka sob je napram študentu, ki je iskal stanovanje, silno hvallila svojo sobo in rekla med drugim: "Pomislite, ta soba ima tudi jutranje sonce."

Student: "O, nič ne škoduje, samo če se zastori dobro zapro."

Popolnoma pravilno.

Gospodična: "Vi slopar, zlata ura, ki sem jo pred štirimi meseci kupila pri vas, ni šla niti tri mesece, čeprav ste mi dejali takrat, da garantirate zanjo vse moje življenje."

Urar: "Da, da, toda takrat ste imeli tako bolehen izraz..."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Nov. 30-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta za \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.50 in za celo leto \$3.00.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00.

Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO

"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

RADA BI IZVEDELA

za mojega brata Franka Intihar; ne vem nič, kje se nahaja. Pred 14 leti je prišel iz stare domovine. Pred par leti je bil menda nekje v Oklahomi. Cenjene rojake prosim, če kdo ve za njegov naslov, da mi itega sporoči, ako bo pa sam čital ta oglas, naj se mi nemudoma prijavijo. Poročati mu imam več zelo važnih stvari. Moj naslov je: Mary Karlich, P. O. 328, Seanor, Pa. —(Adv.)

KATAR MEHURJA
Bulevart
Santal Midy
Zavrite v
penarstvo
Glejte za besedo
"MIDY"
Napredaj v
iskarjah

NAROČITE SI KNJIGO
"Ameriški Slovenci"

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENC — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00
- Slovensko-Angliška Slovar — zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00
- Zakon Biogenazije — tolmachi naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere boste črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50
- Peter Malaventura — V Kaliforniji — zanimiva povest iz življenja ameriških frančiščanov, in doživljaj rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami...\$1.50
- Zajedaki — romani povest in prava ilustracija doleži skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75
- James Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00
- Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...50c
- "Hribenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo...25c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za venčanje in svede, vizitnice, časopise, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO
S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA
V SVOJI TISKARNI

ČINE EMERNE, UNIKO DELO PRVE VESTE

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

RAZLOG

ZAKAJ BI MORALI POSLOVATI Z NAMI

Kapital \$1,600,000.00, prebitok \$400,000.00

Naša imovina je \$19,000,000.00

Smo član Federalne Rezervne Banke koje aktiva znaša

\$717,423,000.00

Pod nadzorstvom smo državnih nadzornikov

Pod nadzorstvom smo nadzornika Chicago Clearing House

Poštini hranilni oddelček nalaga denar pri nas

Okraj Cook ima pri nas vložen denar

Naša Banka je pomana tukaj in okraj morja

Na te razloge ima ta banka pravo do vaše naklonjenosti, brez

zira kje vstanete, vaša dolžnost je, da primate s hranilno ali

kovno vlogo, da kupite hipoteko (morgato) ali bonde, da pošljete

denar v domovino, kupite parniški listek ali karkoli že bilo

druga.

Nam bode zelo drago ako stopite z nami v trgovsko zvezo. Na

večja Slovanska banka, zgrajena na principu opreznega in

čestnega bankirstva.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1906 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Največja
Slovanska banka
v Ameriki

Kupujte naše hipotekne obveznice, kateri vam prinašajo povojne obroke